

Onsterfelijk via een paar schaakzetjes

SCHAKEN

DOOR ROEL WICHE

Heerlen, 1942. Café-restaurant Ruto, aan de Saroleastraat, puilt uit. De leden van de plaatselijke schaakclub zitten in diep gepeins achter de borden. Pf5 of Ta8? Totdat plots de sirenes beginnen te loeien: luchtalarm! Iedereen sprint door de gang naar de schuilkelder. Op één man na. Alex Vinken blijft zitten, zet de klok stil en kijkt doodgemoederd naar de stelling. „Spelen we straks verder?”

Alex Vinken, schaakfenomeen. Onverstoorbaar, onverslaanbaar. Tenminste, in het bronsgroen. Negentien keer Limburgs kampioen, van 1940 tot 1959. Met nog een toetje in '65. Bovendien een zeer taai tegenstander voor de Nederlandse top. Zelfs de grote Max Euwe, de enige Nederlandse wereldkampioen in de historie, vreesde de mijnwerker uit de Kerkraadse buurt Spekholzerheide. „Als hij onder betere materiële omstandigheden was opgegroeid”, vermoedde Euwe, „was hij een wereldschaker geworden.”

Alex Vinken werd geen wereldschaker. Maar verwierf wel wereldfaam. Zijn naam is voor eeuwig verbonden aan het zogenaamde Vinken-systeem, een scherpe variant van de zeer populaire Siciliaanse opening. Voor de echte schaak-whizkids:

1.e4, c5, 2. Pc3, Pc6, 3. f4. De Kerkradenaar experimenteerde vol overgave met deze zettenreeks en had zoveel succes dat Max Euwe het Vinken-systeem opnam in zijn befaamde serie openingsboeken. Sindsdien duikt de variant overal op, of het nu bij koffiehuischakers of grootmeesters is. Zoals drie jaar geleden, tijdens een partij van Gary Kasparov in het Hoogovens-toernooi. Het *Beest van Bakoe* greep er meteen de schoonheidsprijs mee.

Vreemd genoeg was er nog geen biografie van de Limburgse rekenmeester. Maar dat gat in de markt is nu opgevuld. Josef Stupp (61), lid van de schaakclub in Kerkrade, raakte gefascineerd door de spraakmakende openingsideeën en verdiepte zich jarenlang in de persoon Alex Vinken. Hij kreeg rugdekking van streekgenoot Frits Esser (68, SV Schaesberg) en journalist Frank Clevers (48), die wettelijk een schaakrubriek in de Limburgse kranten publiceert. Het trio produceerde in al zijn enthousiasme een duimdik boek van 544 pagina's. Het eerste deel van *Allemaal Schaken* is

Het is de droom van elke schaker: onsterfelijk worden door je naam aan een openingsvariant te schenken. Alex Vinken (1912-1983), twintigvoudig Limburgs kampioen, wist tot deze eregalerij door te dringen. De mooiste partijen van de Kerkraadse stukkenvirtuoes zijn nu duimdik gebundeld. Ruim baan voor het 'Vinken-systeem'!

Alex Vinken (1912-1983), naar wie een openingsvariant is genoemd. archieffoto MGL

volledig aan Alex Vinken gewijd, deel twee is een bloemlezing van Clevers' rubrieken. De auteurs hadden geen interesse in de Pulitzer-prijs, wel in het zorgvuldig documenteren van een stuk Limburgse schaakgeschiedenis. Zo zal menig ar-

chivaris jaloers zijn op de passage over de internationale tienkamp in 1946 in Maastricht, wellicht het mooiste toernooi ooit in Limburg is gehouden. Ondanks de oorlog beleefde het Nederlandse schaakleven een ongekende bloeiperiode. Voor-

al door de successen van Max Euwe, die in 1935 de onaantastbare Russische wereldkampioen Aljechin had verslagen. De grote denker kwam in topvorm naar Maastricht en stuitte daar op de regionale held, een zekere Alex Vinken. Die bracht koploper Euwe, in eigen land onaantastbaar, in de zesde ronde zwaar aan het wankelen. Het bleef uiteindelijk remise, maar de naam van Vinken was gevestigd. Zeker bij Euwe, die de Limburger jaren later in het Nederlandse team terugzag bij een interland tegen Duitsland. Terwijl Vinken als laatste achter het bord zat te zwoegen, stapte de ex-wereldkampioen alvast met zijn ploeggenoten in de auto naar het hotel. „Alex redt dat wel.” De partij hield hij inderdaad remise, maar daarna begon het pas echt. Vinken moest kilometers in de aardedonkere nacht lopen voordat hij zijn bed vond.

De Kerkradenaar gaf geen kik, zoals hij vrijwel altijd onverstoort bleef. Tot op de dag voor zijn dood, op 70-jarige leeftijd, kroop de Limburgse recordkampioen achter het bord.

Hoger dan de regionale titel reikte hij nooit, maar zijn f4-variant gaat nog steeds de wereld over. De auteurs van *Allemaal Schaken* ontdekten tot hun aangename verbijstering zelfs een Tsjechisch boekwerkje dat geheel aan het Vinken-systeem is opgehangen. Onsterfelijk door een paar schaakzetjes: niet slecht voor een mijnwerker uit Spekholzerheide.

Allemaal Schaken. Deel 1: Het Limburgse Schaakfenomeen Alex Vinken. Deel 2: Bloemlezing Schaakrubrieken Frank Clevers. Josef Stupp, Frits Esser & Frank Clevers. ISBN 9-06216-388-2. Kosten 15 euro in de boekhandel. Ook te bestellen via Uitgever Van Spijk in Venlo.